

İHLÂS

Amel bir cesetse, ihlâs onda can; amel bir kanatsa, ihlâs da diğer kanattır. Ne ceset cansız olabilir, ne de tek kanatla bir yere varılabilir.

(M. Fethullah Gülen)

İhlâs Nedir?

Sözlükte “bir şeyi, içine karışmış ve değerini düşürmüş olan başka şeylerden temizleyip arındırmak, saflaştırmak” mânâlarına gelen **ihlâs** kelimesi, terim olarak “ibadet ve iyilikleri riyâdan ve çıkar kaygılarından arındırıp sadece Allah için yapmak” anlamına gelir.

Daha geniş tanımıyla ihlâs, şirk ve riyâdan, bâtil inançlardan, kötü duygulardan, çıkar hesaplarından ve genel mânâda gösteriş arzusundan kalbi temizlemeyi, her türlü hayırlı faaliyete iyi niyetle yönelmeyi ve her durumda yalnızca Allah’ın rızâsını gözetmeyi ifade eder.

İhlâsı yakalamak isteyen bir mü’min, bütün varlığı ve benliğiyle her türlü riyâ ve gösterişten uzak bir şekilde sadece ve sadece Allah’a kulluk eder; bütün amellerini O’nun rızasını kazanmak için yapar. Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Kerîm’de böylesi kullarını şu ifadelerle anlatır: “Bizim yaptıklarımızın mükâfatı bize; sizin yaptıklarınız da size aittir. Biz O’na muhlis kullarız, ihlâsla (gönülden) bağlananlarız.” (Bakara, 2/139)

Allah’ın bu ihlâslı kulları, ibadetlerini Allah için yaparak gösterirler; nefisleri hoşlanmasa da bu hâllerine devam ederler ve Allah’a hamdetmekten geri kalmazlar.

İhlâsın zıddı riyâdır. **Riyâ**, Allah rızâsı için yapılması gereken amele gösteriş katmak, insanlar görsünler diye yapmak demektir. Peygamber Efendimiz, “Şüphesiz Allah, sadece kendisi için ve kendisinin rızâsı için olmayan bir amelden başkasını kabul etmez.” buyurarak bu tehlikeye dikkatlerimizi çeker.

Allah’a ihlâs ile yönelen bir mü’min, ibadetlerini de Allah’ın emri olduğu için yapar. Kulluğun bir gereği olarak Allah’a hâlisâne ibadet eder. İhlâslı kul, kendi vazifesini yapar, Allah’ın işine karışmaz.

Nitekim, “İhlâsla ibadetinizi yalnız O’nun rızası için yaparak Allah’a kulluk ediniz.” (A’râf, 7/29) âyet-i kerîmesi bu hakikati dile getirir.

Bediüzzaman Hazretleri İhlâsı Nasıl Anlatıyor?

Bediüzzaman Hazretleri, konuyla alakalı mütâlâlarını ifade ederken şunları söyler:

“Ey insanlar! Fani, kısa, faydasız ömrünüzü bâkî, uzun, faydalı, meyvedar yapmak ister misiniz? Madem istemek insaniyetin iktizasıdır; öyleyse Bâkî-i Hakikî’nin yoluna sarf ediniz. Çünkü Bâkî’ye müteveccih olan şey, bekanın cilvesine mazhar olur. Madem her

insan gayet şiddetli bir surette uzun bir ömür ister, bekâya âşıktır. Ve madem bu fâni ömrü bâkî ömre tebdil eden bir çare var ve manen çok uzun bir ömür hükmüne geçirmek mümkündür. Elbette, insaniyeti sukut etmemiş bir insan, o çareyi arayacak ve o imkânı bilfiile çevirmeye çalışacak ve tevfik-i hareket edecektir. İşte o çare budur: Allah için işleyiniz, Allah için görüşünüz, Allah için çalışınız. Lillâh, livechillâh, lieclillâh rızası dairesinde hareket ediniz. O vakit sizin ömrünüzün dakikaları, seneler hükmüne geçer.”

Bir mü'minin gerek kulluk, gerekse hizmet hayatında ihlâsla yoluna devam etmesi için, İhlâs Risalesi'nde Üstad Hazretleri'nin işaret ettiği prensipleri şahsında yaşaması gerekir. Mü'minin gayreti, ameli Allah rızası için olmalı; bunun dışında bir maksat gütmemelidir. Aynı yolda birlikte yürüdüğü kardeşlerini tenkit etmemeli, kendini onların üstünde görmemelidir. Kardeşlik sırrıyla onlarla omuz omuza vermelidir.

Yan yana yazılan üç tane bir, yüz on bir eder. Yani aynı davaya inanan, Allah rızasını gözetken üç kişi, yüz on bir kişi kuvvetindedir. Kuvvet, ihlâstadır. Mûte'de üç bin kişilik Müslüman ordusunun doksan bin kişilik orduyu; Târik bin Ziyad'ın Endülü's'te beş bin kişi ile doksan beş bin kişilik bir düşman ordusunu dağıtmasının sırrı budur. Aynı inanç ve idealleri paylaşan sayıca az gruplar, müşterek değerleri olmayan kalabalık grupları darmadağın etmiştir. Nitekim,
“Nice az sayıda bir birlik, Allah'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir.” (Bakara, 2/249)
âyet-i kerîmesi de bu hakikati dile getirir.

Bediüzzaman Hazretleri bu durumu şöyle açıklar:

“Hakiki, samimi bir ittifakta her ferd, sair kardeşlerin gözüyle bakabilir ve kulaklarıyla işitebilir. Güya on hakiki müttehid (birleşen) adamın her biri yirmi gözle bakıyor, on akılla düşünüyor, yirmi kulakla işitiyor, yirmi elle çalışıyor bir tarzda mevcut kıymeti ve kuvvetleri vardır.”

İslâm'a hizmet, ihlâs ve samimiyetle yapılmalıdır. Sahabe gibi hizmette ileri, ücrette geri durmalıdır. Elde edilen başarıları da Allah'ın lütfu bilmeli, kendine en ufak bir pay çıkarmamalıdır. Hizmeti yaparken kendini öne sürmek, insanların gözüne girmeyi hedeflemek bile insanı gizli şirke götürür.

İhlâs Risalesi'nde Anlatılan Prensipler Nelerdir?

Bediüzzaman Hazretleri, ihlâs mevzuuyla alakalı, “en azından on beş günde bir okunmalı” kaydını koyarak Yirminci ve Yirmi Birinci Lem'a olan İhlâs Risaleleri'ni kaleme almıştır.

Üstad Hazretleri, Yirmi Birinci Lem'a'nın başında ihlâsın iç dünyamıza yerleşmesi adına dört temel düstur ve prensip ortaya koymuştur.

1. Hizmet-i Kur'âniye'de Bulunanları Tenkid Etmemek

Bediüzzaman Hazretleri, Peygamber Efendimiz'in “Mü'minler bir beden gibidir” hadisinden hareketle, iman ve Kur'ân hizmeti yapan insanları tek bir vücut kabul ederek bir insanın vücuduna ya da bir fabrikaya benzetmektedir.

Bir insanın azaları birbirine rekabet etmediği ve bir fabrikanın çarkları birbiriyle rekabet etmediği gibi, Kur'ân hizmetinde bulunanların da birbirleriyle rekabet ederek

uğraşmaları doğru değildir. Aksi takdirde insan vücudu vücut olmaktan çıkacağı, fabrika da sonuçsuz ve lüzumsuz kalacağı gibi, Kur'ân hizmetinde bulunanlar da ihlâsın verdiği manevî kuvvetten yoksun kalarak dağılırlar.

Hatta Bediüzzaman Hazretleri'ne göre hakiki ihlâsın gereği, kendisine rakip olabilecek bir kardeşi hakkında kardeşlik hislerini besleyerek onun üstünlüğüyle iftihar etmektir.

2. Dostluğu Gözetmek

Dostluğun, kardeşliğin ve arkadaşlığın hizmet-i Kur'âniye'deki önemine işaret eden Bediüzzaman Hazretleri, Kur'ân hizmetinde bulunanların kendi arkadaşlarının faziletleriyle iftihar etmeleri ve onların şerefleriyle şereflenmeleri gerektiğini ifade eder. Tasavvuf ehlinin Efendimiz'in veya şeyhin sevgisini temel alan "fenâ fi'r-Resûl" ve "fenâ fi's-şeyh" şeklindeki düsturlarına bağlı olmalarına karşılık, Kur'ân hizmetinde bulunanların kardeş sevgisini esas alan "fenâ fi'l-ihvân" düsturuna bağlı olmalarının daha doğru olacağını düşünen Bediüzzaman Hazretleri, bu düsturu şöyle izah eder: "Yani kendi hissiyat-ı nefsanîyesini unutup, kardeşlerinin meziyetleri ve hisleriyle fikren yaşamaktır."

3. Amelde Rızâ-yı İlâhîyi Gözetmek

Bediüzzaman Hazretleri, bu düsturu açıklarken hizmet arkadaşlarına özetle şöyle der: "Amelinizde rızâ-yı İlâhî olmalı. Eğer ameli dolayısıyla Allah bir insandan razı olursa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yoktur. Eğer insanın amelini Allah kabul ederse, bütün halk reddetse tesiri yoktur. Allah râzı olduktan ve kabul ettikten sonra isterse ve hikmeti iktiza ederse halka da kabul ettirir, onları da râzı eder. Onun için bu hizmette doğrudan doğruya ve yalnız Cenâb-ı Hakk'ın rızâsını esas maksat yapmak gerektir." Çünkü amelin (ibadetin) ruhu ihlâs olduğu gibi, ibadetin kabul edilebilmesinin tek şartı da yine ihlâstır.

Bediüzzaman Hazretleri, bu konuda en çok korkulan şeyin, hizmet-i imaniye esnasında insanların rızasını gizli de olsa talep etmeye çalışmak olduğunu belirtir. Birçok mektubunda bu konuya temas etmekte ve talebelerini bu konuda uyarmaktadır.

4. İhlâstaki Manevî Gücü Fark Etmek

Bediüzzaman Hazretleri bu düsturu açıklarken,

"Bütün kuvvetinizi ihlâsta ve hakta bilmelisiniz." diyerek konunun önemine işaret eder. Ona göre ihlâslı olmak ya da haklı bir konumda bulunmak, bizatihi insana güç kazandıran bir durumdur.

İhlâsın insana ve topluma bu kadar güç kazandırmasındandır ki, haksızlar bile haksızlıkları içinde gösterdikleri ihlâs ve samimiyet yüzünden kuvvet kazanırlar. Üstad Hazretleri, ihlâsta bulunan güç ve kuvvete kendi hizmetini örnek vererek şöyle der:

"Burada (Barla'da) ben yalnız, garip, yarım ümmî ve insafsız memurların tarassudat ve tazyikatları altında yedi-sekiz sene sizinle ettiğim hizmet, yüz derece eski hizmetten daha fazla muvaffakiyeti gösteren manevî kuvvet sizlerdeki ihlâstan geldiğine kat'iyen şüphem kalmadı."